

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO LOPŠELYJE-DARŽELYJE TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo lopšelyje-darželyje tvarka (toliau Tvarka) parengta vadovaujantis:
  - 1.1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu;
  - 1.2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymais;
  - 1.3. Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašu;
2. Tvarka nustato lopšelio-darželio prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugios nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkos kūrimui lopšelyje-darželyje.
3. Prevencija Tvarkoje suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.
4. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką lopšelyje-darželyje, kurioje vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė vaikų savijauta ir saugumas lopšelyje-darželyje susijęs su emocine vaikų, lopšelio-darželio darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) grove, jų tarpusavio santykiais.
5. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus lopšelio-darželio vaikus, įstaigos darbuotojus padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems vaikams, kuriems visam lopšeliui-darželiui taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.
6. Intervencija Tvarkoje suprantama kaip lopšelio-darželio vadovo, pavaduotojų, auklėtojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų lopšelio-darželio darbuotojų (toliau – lopšelio-darželio darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.
7. Tvarkoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme:
  - 7.1. **Smurtas** –išskiriamos šios smurto formos:
    - 7.1.1. **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai veiksmai, žodžiai, kurie skaudina kitą, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį ižeisti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;
Įstaigoje draudžiama tyčiotis:
      - žodžiu (pravardžiuoti, grasinti, erzinti)
      - veiksmu (mušti, spirti, gadinti daiktus)
      - grupelėje (skleisti gandus)
    - 7.1.2. **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;
    - 7.1.3. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai,

piktybiškas atsisakymas konsultuotis PPT ar kt. tarnybose, kai ugdymo įstaigos specialistų išvadose tai yra siūloma.

7.2. **Prevencinė programa** – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti mokinio asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksnius ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma.

8. Tvarka nustato Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos reagavimo, pranešimo formas (laisva forma arba formas) ir rūšis, registravimo tvarką (sekretorei), veiksmų seką (VGK), bendradarbiavimą.

II. PAGALBOS GAVĖJAI, REAGAVIMO, PRANEŠIMO FORMOS IR RŪŠYS

9. Pagalbos gavėjai – lopšelio-darželio vaikai, lopšelio-darželio darbuotojai.

10. Reaguojantys asmenys – auklėtojas, logopedas, sveikatos priežiūros specialistas, vadovai, lopšelio-darželio personalas.

11. Nustatyto smurto ir patyčių atvejų pranešimo formos:

11.1. auklėtojas: žodžiu praneša direktoriui ir VGK pirmininkui, nedelsdamas; iki darbo pabaigos pateikia pranešimą raštu (1 priedas);

11.2. logopedas: žodžiu praneša direktoriui ir VGK pirmininkui, nedelsdamas; iki darbo pabaigos pateikia pranešimą raštu (1 priedas);

11.3. sveikatos priežiūros specialistas: žodžiu praneša direktoriui ir VGK pirmininkui nedelsdamas; iki darbo pabaigos pateikia pranešimą raštu (1 priedas);

11.4. personalas : žodžiu praneša direktoriui nedelsdamas; iki darbo pabaigos pateikia pranešimą raštu (1 priedas).

11.5. vadovai:

11.5.1. nedelsdami kviečia VGK susirinkimą;

11.5.2. susirinkimas protokoluojamas ir užregistruojamas smurto ir patyčių atvejais;

11.5.3. ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša ir smurtaujančio (smurtaujančių), ir smurtą patyrusio (patyrusių) vaiko (vaikų) tėvams (globėjams), ir Panevėžio rajono savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriui.

12. Pagalbos teikimo rūšys:

12.1. konsultavimas (vaiko, vaikų grupės, auklėtojų, tėvų (globėjų) siekiant padėti išsiaiškinti ir suprasti tai, kas vyksta jų gyvenimo ir ugdymosi erdvėje, padedant ugdytis, naujai elgtis, geriau pažinti save ar pasiruošti mokyklai);

12.2. ugdymo diferencijavimas vaikui ar vaikų grupei, siekiant sudaryti palankias sąlygas ugdymosi problemų turinčių vaikų ugdymui;

12.3. socialinių ir gyvenimo įgūdžių formavimas — ugdomas gebėjimas priimti sprendimus ir spręsti problemas, kūrybiškai ir kritiškai mąstyti, bendrauti, pažinti save, elgtis visuomenėje priimtinais būdais, valdyti emocijas, sveikos gyvensenos įgūdžiai;

12.4. elgesio korekcija, socialiai priimtino elgesio modeliavimas;

12.5. pagalbos komandos telkimas lopšelyje-darželyje (esant reikalui, pasitelkiant šeimą bei socialinius partnerius), siekiant sėkmingai spręsti vaikų problemas.

III. SOCIALINIŲ IR EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

13. Nuosekliai ir reguliariai ugdomi vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai;

14. Vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas gali būti vykdomas:

14.1. integruojant į ugdymo turinį;

14.2. įgyvendinant prevencines programas;

14.3. organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

15. ir kitais pasirinktais būdais;

16. Lopšelio-darželio pedagoginių darbuotojų profesinė kompetencija: pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

IV. POZITYVAUS LOPŠELIO-DARŽELIO MIKROKLIMATO KŪRIMAS

16. Lopšelio-darželio bendruomenės narių santykiai:

16.1. kuriama mokymo(si) aplinka, palanki asmenybės augimui, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai;

16.2. nenutrūkstamas procesas: pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš nuoseklių penkių etapų:

16.3. esamos situacijos įvertinimo: lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi lopšelio-darželio veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie ugdymo(si) aplinkos saugumą, lopšelio-darželio bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

16.4. lopšelio-darželio bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi lopšelio-darželio vadovas, lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

16.5. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikro klimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

16.6. priemonių įgyvendinimo: lopšelio-darželio darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja lopšelio-darželio vadovo paskirtas lopšelio-darželio darbuotojas.

16.7. **Auklėtojas** teikia pagalbą savo grupės vaikams:

16.7.1. rūpinasi jų asmenybės ugdymu(-si) bei branda;

16.7.2. siekia pažinti vaikų poreikius, polinkius, interesus, gabumus, diferencijuoja ir individualizuoja ugdymo procesą;

16.7.3. domisi ir rūpinasi vaikų sveikata, jų sauga, puoselėja sveiką gyvenseną;

16.7.4. suteikia vaikui reikiamą pagalbą pastebėjus, kad jo atžvilgiu taikomas smurtas, prievarta, patyčios ar kitokio pobūdžio išnaudojimas;

16.7.5. bendradarbiauja su vaiko gerovės komisija, sveikatos priežiūros specialistais;

16.7.6. informuoja tėvus (globėjus/rūpintojus) apie iškylančias problemas;

16.7.7. padeda vaikui spręsti psichologines, socialines, bendravimo, ugdymo(si) ir kt. problemas;

16.7.8. stebi, analizuoja tėvų bei socialinės aplinkos poveikį ugdymui(-si).

16.7.9. **Pagalbos vaikui specialistai** (logopedas) teikia specialiąją pedagoginę pagalbą:

16.7.10. **specialioji pedagoginė pagalba** teikiama, kai ją skiria lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija ar PPT, tėvų (globėjų) sutikimu;

16.8.2. specialiosios pedagoginės pagalbos vaikams teikėjai – logopedas.

17. **Sveikatos priežiūros specialistas** – dirba bendradarbiaudamas su lopšelio-darželio bendruomene, kitais sveikatos priežiūros, psichologinės bei socialinės pedagoginės pagalbos ir kitų suinteresuotų tarnybų specialistais, teikia vaikų socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymą, tinkamo elgesio modeliavimą, kaip atpažinti ir elgtis pastebėjus patyčias, taikymą, tėvų įtraukimą, veiklos metodines konsultacijas auklėtojoms, vaikams, jų tėvams (globėjams) bei kaupia metodinę ir informacinę medžiagą smurto, patyčių klausimais;

17.1. inicijuoja ir dalyvauja lopšelio-darželio prevencijos programų įgyvendinime;

17.2. dalyvauja lopšelio-darželio darbo grupėse, sprendžiančiose vaikų psichologines, emocines, streso valdymo, agresijos valdymo, problemų sprendimo problemas.

18. Lopšelio-darželio vaiko gerovės komisija:

18.1. rūpinasi pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu, koordinuoja prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimą, teikia siūlymus lopšelio-darželio vadovui dėl saugios ir ugdymuisi palankios aplinkos užtikrinimo, vaikų socialinio ir emocinio ugdymo, prevencinių ir kitų programų įgyvendinimo, kitų su vaiko gerove susijusių aspektų;

18.2. organizuoja lopšelio-darželio bendruomenės švietimą vaiko teisių apsaugos, prevencijos, vaikų saviraiškos plėtojimo ir kitose vaiko gerovės srityse, rekomenduoja kvalifikacijos tobulinimo renginius vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo, kitose su vaiko gerove susijusiose srityse Lopšelyje-darželyje dirbantiems pedagogams;

18.3. įvykus krizei lopšelyje-darželyje, t. y. netikėtam ir/ar pavojingam įvykiui, pavojinga linkme besivystančiai situacijai, kurie sukelia stresą, konfliktus, sunkias situacijas, nenormalią reakciją į netektis ar praradimus, ar kaip situacija, kuomet būtina skubi aplinkinių pagalba, specialistų intervencija į krizę išgyvenančiųjų aplinką, sutrikdančiam įprastą lopšelio-darželio bendruomenės ar atskirų jos narių veiklą, emociškai sukrečiančiam visą ar didesnę lopšelio-darželio bendruomenės dalį, organizuoja krizės valdymo priemones;

18.4. Priemonių veiksmingumo vertinimą: analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti priemones.

19. Vaikų pozityvių vertybių formavimas:

19.1. mokinių dalyvavimas gerinant mokyklos mokymo(si) aplinką: mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose;

19.2. dalyvavimas vietos bendruomenės veikloje: sudaromos galimybės ir skatinamas mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

20. Tėvų įtraukimas / įsitraukimas:

20.1. tėvų aktyvumo skatinimas: skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią ugdymo(si) aplinką lopšelyje-darželyje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą lopšeliui-darželiui vietos bendruomenėje;

20.2. tėvų konsultavimas, informavimas: vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimo klausimais.

V. PAGALBOS TEIKIMO PRINCIPAI

21. Lygios galimybės – kiekvienam vaikui užtikrinamas pagalbos prieinamumas.
22. Visuotinumumas – pagalba teikiama visiems vaikams, kuriems jos reikia.
23. Kompleksiškumas – pagalba teikiama pagal poreikį kartu su kitomis švietimo sistemos pagalbos vaikui teikimo formomis;
24. Decentralizacija – šeimos, visuomenės bei kitų institucijų dalyvavimas
25. Individualumas – pagalba teikiama atsižvelgiant į konkretaus vaiko problemas;
26. Veiksmingumas – remiamasi profesionalia vadyba, tinkamais ir laiku priimtais sprendimais.

Aprašą parengė V GK, patvirtinta direktoriaus 2017 m. gegužės 31d. įsakymas Nr. V-59
Aptarta mokytojų tarybos posėdyje 2017-08-31 protokolas Nr. TM-11
